

Editorial

O teatro en Galicia semella estar constantemente contra as cordas da situación cultural non normalizada, ora pola dificultade de atraer públicos, ora pola falla de redes de apoio sólidas á creación, ou pola epidémica precariedade laboral á que non son alleos os oficios artísticos. Falar de crise e de teatro, ou de crise no teatro, non é cousa do momento e lugar presentes senón practicamente un lugar común, até o punto de que cabe preguntarse se podería existir un teatro sen crise.

Non diremos aquí que sexa desexable que a práctica teatral exista —ou subsista— en situacións límite, mais o teatro non se limita tan só a ser vítima nun ambiente hostil: ten o rol de poñer de relevo os problemas que padece a comunidade. O teatro, atrevémonos a dicir, nunca está conforme, nunca se contenta.

Esta vontade crítica materialízase de maneira clara no contexto galego. Malia a todos os obstáculos que as xentes de teatro deben superar no curso do seu labor, atopamos tamén moitos síntomas dunha salientable vitalidade: a diversidade e calidade das propostas, a atención de investigadores ao fenómeno teatral, os debates arredor de cuestións urxentes como a igualdade e a inclusividade, a teimuda loita polo recoñecemento á formación superior nos oficios teatrais, ou mesmo o número de compañías en activo.

Por isto, cando da man de David Miranda-Barreiro e Martín Veiga se nos presentou a oportunidade de coordinar este número monográfico de *Galicia 21. Journal of Contemporary Galician Studies*, as editoras tivemos claro que o seu obxectivo sería visibilizar os esforzos de profesionais e amadores en diferentes facetas da práctica teatral.

Para o conxunto de artigos tivemos a sorte de contar con cinco estudos e estudosas que, ademais de dedicaren o seu tempo ao teatro galego a nivel académico, son expertos, grandemente coñecedores dos ámbitos sobre os que escriben neste volume. Como tales especialistas, todos/as se achegan a cinco temas cruciais no desenvolvemento do teatro galego nos últimos anos e no futuro: a conformación do sistema teatral na súa condición de normalidade e anormalidade, a situación da lingua en escena, a formación teatral superior, o teatro na universidade e as publicacións periódicas.

Inma López Silva, investigadora e profesora da Escola Superior de Arte Dramática de Galicia (ESAD), reflexiona dunha maneira xeral sobre a paradoxal situación de anormalidade e normalización do teatro galego nas últimas décadas. Observa e describe así un percorrido desenvolvido entre a resistencia ás difíciles circunstancias nas que se desenvolve (con especial incidencia nas dificultades de traballo coa lingua galega e nas relacións entre escrita dramática e existencia escénica) e, ao mesmo tempo, as vías de innovación que esa anormalidade permite.

Na cuestión da lingua, xa presente no traballo de López Silva, afonda Carlos Biscainho-Fernandes, actor e profesor universitario na Universidade da Coruña, quen reflexiona sobre a situación da lingua galega no sistema teatral dos últimos quince anos, alertando sobre o perigo de posicións que dan por normalizado o estado da mesma e, por iso, abren camiños para o abandono ou descoido do galego utilizado nas táboas.

De logros e dificultades fala tamén Manuel F. Vieites, promotor da creación da ESAD e director da mesma desde a súa fundación en 2005. A partir dunha exhaustiva análise do funcionamento dos sistemas culturais, Vieites preséntanos a traxectoria deste centro de formación superior, panorama que nos permite observar como se foi constituíndo nun dos eixos centrais para a renovación da formación regulada no teatro galego contemporáneo e, xa que logo, unha plataforma imprescindible á hora de entender a súa evolución.

Terreo próximo é o que toca Fernando Dacosta no seu traballo: este actor e director conta cunha extensa traxectoria ao lado do teatro universitario, desde os inicios da súa expansión nos campus universitarios galegos até ao día de hoxe, o que o coloca nunha posición perfecta para realizar a detallada pesquisa sobre as aulas de teatro das universidades galegas ao longo dos últimos 25 anos que nos presenta.

Por último, contarmos coa análise de Vanesa Martínez Sotelo, actriz, directora escénica e directora da *erregueté (Revista Galega de Teatro)*, para falar da historia e evolución desta publicación, significa termos unha voz privilexiada para coñecermos as características desta revista emblemática na historia do teatro galego contemporáneo. Tal e como o obxecto de estudo, o artigo consegue así artellar unha perspectiva da presenza das moi diversas linguaxes, voces e realidades teatrais galegas.

Nos estadios xerminais do proxecto, ao pensarmos en como enfrontar a entrevista que este tipo de monográficos de *Galicia 21* adoitan incluír, xurdiunos a cuestión da visibilidade da muller no teatro galego, tanto na praxe como na investigación. O noso interese non derivaba tanto de que considerásemos que a situación da muller no teatro galego sexa especialmente problemática con respecto ao que ocorre no marco social máis amplo (as mulleres están indiscutiblemente presentes na escena galega), senón da nosa percepción sobre a súa visibilidade: cremos, si, que cabe preguntarse se a repercusión do seu traballo é sempre tan clara como a dos homes, especialmente en certos oficios. Foi por iso que decidimos presentar neste monográfico unha entrevista editada pero xa non só centrada nunha, senón en varias voces femininas, protagonistas en diversos ámbitos, xeracións e oficios do teatro galego, nun exercicio consciente de dirixir explicitamente a nosa ollada e a dos lectores cara ás perspectivas femininas. Nesta plataforma de voces figuran un nutrido grupo de mulleres profesionais que partillaron a súa experiencia e reflexións acerca do pasado, presente e futuro da profesión, e non só de cuestións que poidan atinxir á muller. Agardamos que o resultado sexa un recoñecemento ás súas experiencias individuais que contribúa a unha visión panorámica da profesión.

Para finalizar, ademais de agradecerlles aos editores da revista a súa confianza e o seu apoio constante no desenvolvemento do volume, queremos expresar a nosa gratitude de xeito moi especial ás/aos colaboradoras/es neste número pola súa entusiasta participación e pola súa xenerosidade. Coidamos que o resultado é un volume polifacetado que, esperamos, reflecta a vitalidade do teatro galego contemporáneo.

Elisa Serra Porteiro
Iolanda Ogando González
Editoras